

prof. dr hab. Ryszard Strzelczyk
Akademia Wychowania Fizycznego
w Poznaniu

Poznań, dnia 27.06.2016 r.

Ocena
rozprawy doktorskiej mgr Aleksandry Leśniewskiej
pt. „Identyfikacja kompetencji trenera personalnego w usługach fitness”

Problem kształcenia kadr zajmujących się psychofizycznym dobrostanem człowieka, szczególnie w obszarze nowych ról i zadań pojawiających się w szeroko rozumianej kulturze fizycznej a z drugiej strony wobec procesów „deregulacyjnych” i związana z nimi zapewne liberalizacja standardów szkolenia, wydaje się dzisiaj niezwykle ważny. Istnieje potrzeba identyfikacji podstawowych problemów i wskazywanie racjonalnych procedur ich rozwiązywania w oparciu, między innymi, o dotychczasowe doświadczenia związane z klasycznymi zasadami kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego, instruktorów rekreacji i trenerów sportu. Ich kompetencje ukierunkowane są na określone „standardy sytuacyjne”, wiążące się z dość dobrze określonymi i udokumentowanymi celami wyznaczanymi np. przez „teorię wychowania fizycznego” i „teorię sportu”, uzasadnianymi konieczną tu wiedzą humanistyczną i biologiczną – tworzącą względem nich zracjonalizowane zręby metodologii i metodyki stosownego postępowania. Istniejąca wiedza jest systematycznie uzupełniana, modernizowana i dostosowywana do tworzących i ujawniających się nowych potrzeb związanych z kulturą ciała, opisywaną dotychczas na gruncie rekreacji ruchowej czy sportu, które to jednak obszary i ich treści nie zawsze w wystarczającym stopniu wyjaśniały specyficzne sposoby ich zaspokajania. W ten sposób, obok dotychczas istniejących ról i funkcji nauczyciela wychowania fizycznego, trenera sportu czy instruktora rekreacji ruchowej pojawiają się i z wolna krystalizują inne, nowe – nie tylko pod względem pojęciowym, ale w istocie związane z odmienną hierarchią i uporządkowaniem celów oraz procedurami prowadzącymi do ich osiągnięcia. Przykładem tego jest „trener personalny”. W

powszechnym i najbardziej dostępnym ujęciu internetowym określa się go, jako „osobę zajmująca się układaniem indywidualnego zestawu ćwiczeń oraz uczeniem ich prawidłowego wykonywania. Jego rolą jest również motywacja klienta i monitorowanie jego wyników. Współpracując z trenerem personalnym można znacząco skrócić czas niezbędny do uzyskania określonego celu sylwetkowego” (pl.m.wikipedia.org.). Powszechność stosowania tej nazwy w rozmaitych ofertach kierowanych do „klientów” powoduje, że przy braku doprecyzowania jego roli i odpowiedzialności pojawia się nowy obszar badawczy, w którym poczynione ustalenia, objaśnienia i interpretacje mogłyby być przyjmowane jako wiarygodne – szczególnie w ocenie celów, procedur i wyznaczonych przez nie kompetencji trenerów personalnych.

Tym to właśnie zagadnieniom poświęcona została przedłożona do oceny praca doktorska Pani mgr Aleksandry Leśniewskiej pt.: „Identyfikacja kompetencji trenera personalnego w usługach fitness”, w której autorka podjęła się „określenia dokładnych zadań i funkcji trenera personalnego, opisanie jego sylwetki i wskazania przede wszystkim kluczowych kompetencji w jego pracy”, której efekty mogą „przynieść wymierne korzyści dla społeczeństwa w obszarze profilaktyki chorób i ochrony zdrowia”. Zadanie jest więc poważne i bardzo interesujące zwłaszcza wobec rozproszonych i często niewspółbrzmiających opinii i definicji w tym względzie. Oczekiwać więc tu można uzasadnionych prób ich ujednoczenia prowadzących do sformułowania możliwie jednoznacznej charakterystyki właściwości trenera personalnego – stawianych przed nim celów, obszarów i procedur działania szczególnie na tle innych uznawanych już zawodów istniejących w kulturze fizycznej.

Po zapoznaniu się z całością tekstu, już na wstępie mogę wyrazić pozytywną opinię o recenzowanej pracy, w której zastosowano systemowe, uporządkowane wprowadzenie do problemu w aspekcie teoretycznym, ujmujące przekonująco uzasadnienie i potrzebę podjętych badań, które poprawnie zorganizowane pozwoliły następnie na zgromadzenie, uporządkowanie i interpretacje wyników budujących w sumie dysertację o widocznych walorach poznawczych i aplikacyjnych, zawierającą elementy nowatorskie.

Struktura pracy uwidoczniła w spisie treści jest poprawna, klasyczna dla tego typu prac i jasno oddaje właściwie przemyślany układ rozprawy, zawierający Wstęp, następnie trzy rozdziały teoretyczne (Rynek usług w Polsce, Uwarunkowania rynku pracy trenerów personalnych, Kompetencje trenerów personalnych); Założenia

badawcze (zawierający cele pracy (?) i pytania badawcze, opis metod, technik i narzędzi badawczych oraz organizacji badań); Wyniki badań i wnioski, Dyskusja nad (?) wynikami badań; Podsumowanie; Bibliografia oraz Spisy rysunków i tabel, a na końcu Załączniki. Na stronach 150-153 zamieszczono „Streszczenie pracy doktorskiej” w języku polskim i w języku angielskim.

Praca liczy łącznie 176 stron maszynopisu. Wyniki i ujęcia koncepcyjne poprawnie zaprezentowano na 41 rysunkach i w 17 tabelach a w załącznikach zamieszczono narzędzia zbierania danych (Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego, Ankieta potrzeb i oczekiwań klientów treningu personalnego i Arkusz obserwacji). W końcowej części pracy znajduje się spis dobrze dobranego i wykorzystanego w tekście piśmiennictwa w liczbie 118 pozycji polskich i zagranicznych (39 od 2010 roku) i 100 źródeł internetowych. Zastosowano także dodatkowo w pracy formułę przypisów w liczbie 289. Nie wnoszę tu zastrzeżeń do swoistego mieszania „konwencji” zakładając, że Autorka ułatwić zamierzała konsumpcję tekstu przez czytelnika. Faktem jest, że źródła zawarte w Bibliografii wykazywane są także w przypisach.

Pracę otwiera krótki Wstęp, w którym Autorka ogólnie kreśli problem oraz sposób jego rozwiązania poprzez charakterystykę poszczególnych części pracy. Rzeczywista część wprowadzająca do problemu zawarta jest w trzech pierwszych rozdziałach pracy przygotowujących dobrze teoretyczny grunt do przeprowadzenia zabiegów badawczych oraz z drugiej strony tworzący możliwość właściwego odbioru poglądów i zamiarów Autorki przez czytelników. W pełni akceptując i doceniając tę formułę chciałbym wskazać na drobne kwestie zasługujące, jak myślę, na krótki choć autorski komentarz:

- w jaki sposób Autorka w kwestii aktywności fizycznej – jako „integralnego elementu procesu „adaptacji” człowieka – postrzega rolę wychowania fizycznego, jako procesu całościowego, ale także instytucjonalnego, w tym nauczycieli tego przedmiotu?
- fitness jest „rodzajem rekreacji ruchowej”, odróżnia je natomiast od innych form rekreacji np. pozasportowy charakter (brak rywalizacji oraz walki o wynik), wszechstronność, uniwersalność, itd. (s.22). Ten „katalog” cech różnicujących pewnie jest tu potrzebny – lecz, czy przekonujący? Kwestia ta może być przecież istotna dla późniejszych określeń specyficznych, czyli odróżniających kompetencji trenera personalnego.

- wiąże się to z opinią (s.63), że „trener personalny to ktoś więcej niż instruktor fitness”. W odniesieniu do tego „więcej” potrzebne byłoby uzupełnienie o przykłady konkretnych właściwości „odróżniających”. W każdym razie to dla wszystkich powodów do przemyśleń, refleksji, ewentualnych dalszych badań...

Opis poszczególnych zagadnień dokonany w trzech teoretycznych częściach pracy stanowi dobre uzasadnienie do sformułowania przedmiotu badań, za który przyjęto „kompetencje trenerów personalnych w usługach fitness” oraz celu badań, którym jest ich identyfikacja. Przyjęto w związku z tym trzy pytania badawcze dotyczące charakterystyki ogólnej trenera, jego funkcji, zadań i roli oraz identyfikacji kompetencji zawodowych, szczególnie tych o znaczeniu kluczowym.

Dla osiągnięcia przyjętych celów wykorzystano do badań stosowne, dostępne źródła pozyskiwania informacji, także podmiotowe (osobowe) – niezwykle przecież cenne, bo dysponujące bezpośrednimi doświadczeniami praktycznymi w zakresie opisywanego rodzaju działalności. Trzeba tu jednak zauważyć ich zróżnicowanie pod względem np. wieku, stażu pracy, czy statusu wykształceniowego, którego to elementy – zwłaszcza przy niewielkiej stosunkowo liczbie badanych – mogły mieć ostatecznie wpływ na trudności w wykrywaniu i budowaniu możliwych uogólnień. Dlatego też starannie dobrano uzupełniające i wspomagające się metody badawcze, przyjmując formułę triangulacji „wykorzystującą różne metody, techniki i narzędzia badawcze oraz sposoby pozyskiwania i interpretacji materiału empirycznego”. W tym przypadku zastosowano w badaniach następujące metody: analizę i krytykę piśmiennictwa, badanie dokumentów, sondaż diagnostyczny oraz metodę obserwacji. Szczegółowy opis organizacji badań i zastosowanych procedur pozwala sądzić, że całość badania spełnia, w określonych tu warunkach, wymóg „powtarzalności” a uzyskane wyniki są wiarygodne.

Opisu wyników uzyskanych na podstawie zastosowanych metod badawczych dokonała Autorka w czterech częściach nawiązujących do zastosowanych procedur, umieszczając ich nazwy w tytułach poszczególnych podrozdziałów, które poprzedzone zostały analizą badań pilotażowych. To one stanowią powinny główny impuls wzmacniający i porządkujący badania zasadnicze. Jakkolwiek tak właśnie było, to jednak czuję pewien niedosyt, polegający na niespełnionym oczekiwaniu krótkich chociażby podsumowań (wniosków) części podrozdziałów Rozdziału V. Jednakże generalnie można konstatować, że zebrane wyniki badań przedstawione zostały w sposób jasny i czytelny w poprawnie skonstruowanych tabelach i na

rysunkach. Obszerniejsze wyjaśnienia i interpretacje przedstawionych wcześniej wyników znajdujemy w całościowym, interesującym ujęciu opartym o zastosowaną formułę triangulacji zatytułowanym Dyskusja nad (?) wynikami badań. To tutaj znajduje się główny efekt prezentowanych nowatorskich badań, mających widoczną wagę o znaczeniu poznawczym, ale także aplikacyjnym. Jego struktura wyznaczona została trzema postawionymi w założeniach pracy (s.73) pytaniami badawczymi, na które w tym miejscu Autorka dokonuje precyzyjnych odpowiedzi, opatrując je niezbędnymi i kompetentnymi komentarzami w kwestiach: definicji, podstawowych zadań oraz funkcji i ról trenera personalnego.

Tak więc, w ocenie recenzenta postawione przez Autorkę zadanie – trudne, bo zderzające się z licznymi stereotypami, wymagające gruntownej wiedzy o ogólnych i specyficznych potrzebach człowieka w jego wymiarach psychofizycznym, społecznym, kulturowym i sposobach ich zaspokajania a także w zakresie kształcenia właściwych specjalistów – zostało wykonane bardzo kompetentnie i poprawnie z zaznaczającymi się nowatorskimi wątkami. Rozprawa ta wydaje się być ważną, dość dobrze udokumentowaną inspiracją do kontynuowania starań o jasne, jednoznacznie przekonujące i rzeczywiście adekwatne ustalenie i możliwie systemowe wskazanie najistotniejszych aspektów funkcjonowania trenera personalnego.

Uważam wobec powyższego, że spełnia ona wymogi stawiane pracom doktorskim w zakresie nauk o kulturze fizycznej i wnoszę do Wysokiej Rady Wydziału Wychowania Fizycznego Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu o dopuszczenie Pani mgr Aleksandry Leśniewskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

